

Indholdsfortegnelse

1.	Indledning.....	2
2.	Generelt om Engelsborg	3
2.1.	Nærmere om Familiehuset	4
3.	Generelt om de bygningsmæssige forhold	6
3.1.	Hovedbygningen	7
3.1.1.	Beboerværelserne	7
3.1.2.	Toilet og badeforhold	8
3.1.3.	Køkkenfaciliteter	8
3.1.4.	Samtalerum.....	9
3.1.5.	Fritidsrum/opholdsrum	9
3.1.6.	Vaskefaciliteter.....	9
3.1.7.	Kælderen	10
3.1.8.	Øvrige personalerum	10
3.2.	Familiehuset	10
3.2.1.	Lejlighederne og børneværelserne	10
3.2.2.	Køkkenfaciliteter	11
3.2.3.	Opholdsrum	11
3.2.4.	Samtalerum/kontor.....	12
3.2.5.	Andet.....	12
3.3.	Arealerne udenfor	12
4.	Belægning og klientel.....	13
5.	Beskæftigelse, undervisning og fritid	14
5.1.	Beskæftigelse og undervisning	14
5.2.	Fritidsaktiviteter.....	14
6.	Medarbejdere	15
7.	Andre forhold.....	17
7.1.	Opholdsbetaling og forplejning	17
7.2.	Besøg.....	17
7.3.	Beboermøder – beboerrepræsentanter	18
7.4.	Udgang	19
7.5.	Euforiserende stoffer mv.....	19
7.6.	Husordenen	21
8.	Gennemgang af sager om tilbageførsel	22
8.1.	Kort om de udlånte sager	22
8.2.	Retsgrundlaget	22
8.3.	Advarsel – notatpligt mv.	23
8.4.	Bortvisning	24
8.4.1.	Notatpligt og partshøring mv.....	24
8.4.2.	Hjemmel og begrundelse	26
8.4.3.	Klagevejledning.....	27
8.5.	Tilbageførsel/overførsel – afgørelseskompetence mv.	28
9.	Samlet vurdering	29
10.	Opfølgning.....	30
11.	Underretning	30

1. Indledning

Som led i Folketingets Ombudsmands almindelige inspektionsvirksomhed (jf. § 18 i lov nr. 473 af 12. juni 1996 om Folketingets Ombudsmand) foretog jeg den 3. november 1998 inspektion af Pensionen Engelsborg. Den 9. april 1999 afgav jeg en (endelig) rapport om denne inspektion, og inspektionen blev afsluttet ved brev af 29. maj 2000.

Den 15. april 2008 foretog jeg og to af embedets øvrige medarbejdere en fornyet inspektion af Pensionen Engelsborg. Denne inspektion tog udgangspunkt i rapporten af 9. april 1999 og opfølgningen herpå. Jeg oplyste at inspektionen derfor ikke nødvendigvis ville omfatte samtlige de forhold som var indgået i den tidligere inspektion, men bad om at få oplyst om eventuelle ændringer i de bygningsmæssige forhold og andre forhold siden inspektionen. Den 31. marts og den 11. april 2008 modtog jeg materiale fra henholdsvis Direktoratet for Kriminalforsorgen og fra pensionen. Det fremgik heraf at den største ændring siden mit sidste besøg var etableringen i 2005 af et familiehus hvor familier kan have deres børn med sig under afsoningen. Jeg har særligt beskæftiget mig med Familiehuset i denne rapport.

Beboerne på Engelsborg var forud for inspektionen blevet gjort bekendt med inspektionen og muligheden for i den forbindelse at få en samtale med mig og mine medarbejdere om generelle forhold vedrørende institutionen eller den enkelte beboers egne forhold. Jeg havde samtaler med to beboere, fortrinsvis om deres egne forhold. Beboerne har efterfølgende hver især fået et brev fra mig om de forhold som blev drøftet under samtalerne.

Inspektionen blev indledt med en samtale med pensionens forstander, viceforstanderen og repræsentanter for medarbejderne. I forbindelse med samtalen anmodede jeg om udlevering af rapportmateriale vedrørende de fem seneste sager om bortvisning som pensionen havde haft forud for varslingen den 7. marts 2008 af inspektionen. Jeg modtog materialet den 30. april 2008.

Hvad gennemgang af rapporter angår, henviser jeg til pkt. 8 nedenfor.

Inspektionen bestod i øvrigt af et møde med en del af personalegruppen i forbindelse med et overlapningsmøde, en samtale med tillidsmanden for personalegruppen, dennes suppleant og yderligere to medarbejdere, en rundgang i pensionen, samtaler med to beboere og en afsluttende samtale med ledelsen om de forhold som var blevet bragt frem under rundgangen og samtalerne med beboerne.

Denne rapport har i en foreløbig udgave været sendt til Pension Engelsborg og Direktoratet for Kriminalforsorgen for at myndighederne kunne få lejlighed til at komme

med eventuelle yderligere bemærkninger om faktiske forhold som rapporten måtte give anledning til. Direktoratet for Kriminalforsorgen har den 27. juli 2009 telefonisk meddelt at hverken Pension Engelsborg eller Direktoratet for Kriminalforsorgen har sådanne bemærkninger.

2. Generelt om Engelsborg

Pensionen Engelsborg er en pension under kriminalforsorgen. Pensionen har i sin nuværende form eksisteret siden 1979. Beboerne i pensionen er enten udstationeret eller anbragt efter straffuldbyrdslovens § 78.

Pensionen har plads til 25 afsonere, fordelt med 20 beboere i det oprindelige store hus og fem beboere og deres familier i Familiehuset. På tidspunktet for inspektionen var der 18 beboere, heraf tre familier.

Gennemsnitligt opholder beboerne sig i pensionen i ca. tre måneder.

Pensionen Engelsborg har flere sideløbende projekter. Et af projekterne er et samarbejde mellem Direktoratet for Kriminalforsorgen og to andre pensioner i Københavnsområdet – Brøndbyhus og Lysholmgård – for unge afsonere. Ungeprojektet er et afsoningstilbud for 15-17 årige, der ikke er i beskæftigelse eller under uddannelse, og som er omfattet af straffuldbyrdslovens § 78. Pensionens tilbud supplerer det tilbud som de sikrede institutioner for unge tilbyder.

Formålet med projektet er at give de unge en meningsfuld afsoning under rummelige og kontrollerede vilkår. De unges mulighed for at tilegne sig nye kompetencer og viden styrkes via tæt voksenundervisning og undervisning. Når det er muligt, sluses den unge ud i passende uddannelse eller arbejde.

De daglige aktiviteter i projektet består af en kombination af arbejde, sport, undervisning og almindelig dagligdags læring. Der arrangeres forskellige aktiviteter med fokus på kost og motion. Der er mulighed for at sejle med kajak og med sejlskib, lave smedearbejde, og der arrangeres kulturelle udflugter.

Normalt kommer der to til tre unge fra Pension Engelsborg og ca. to unge fra de andre institutioner som deltager i projektet. Projektet løber foreløbig indtil udgangen af 2009 hvor der skal tages stilling til om det skal fortsætte.

Et andet projekt er etableringen i 2005 af et Familiehus. Her tilbydes en familiebehandling i kriminalforsorgens regi udelukkende rettet mod afsonere med børn. Målgruppen er afsonere med børn i alderen fra 0 til 15 år.

2.1. Nærmere om Familiehuset

De første ideer til Familiehuset opstod i 2002, og den 1. september 2005 stod Familiehuset klar til indflytning.

I forbindelse med etableringen af Familiehuset på pensionen blev der i april 2007 udarbejdet en midtvejsevaluering af projektet. I efteråret 2008 udarbejdede Direktoratet for Kriminalforsorgen en rapport om erfaringerne med implementeringen af familiebehandlingen i kriminalforsorgen.

Det fremgår bl.a. af rapporten fra 2008 at baggrunden for familiebehandlingen i Familiehuset var at man fra pensionens side ønskede at gå ind og tage et større ansvar for de medanbragte børn. Før Familiehuset blev etableret, blev børnene som udgangspunkt betragtet som forældrenes – og ikke pensionens – ansvar. Pensionen ville forsøge at afhjælpe de sociale problemer som belaster børn til dømte forældre og sætter dem i en risikozone hvor de arver de negative mønstre. Pensionen vurderede at ved at gå ind og fokusere på børnene, bl.a. ved at bygge forældrenes selvværd som forældre op igen og skabe mere tillid til myndigheder, kunne man være med til at øge hele familiens ressourcer. Formålet med Familiehuset er at skabe en sammenhængende indsats for forældre og børn med fokus på både at hjælpe forældrene selv og at sætte dem i stand til at hjælpe deres børn.

Pensionen er klar over at den påtager sig et stort ansvar når børn anbringes sammen med deres forældre. Derfor lægger pensionen stor vægt på visitationen af beboerne til Familiehuset. Visitationen består af to samtaler.

Den første samtale foregår med ansøger, familiebehandler og en døgnet medarbejder. Her vurderes det om ansøgeren er egnet, og ansøger vurderer om vedkommende er parat til at indgå i en krævende, forandringskabende behandling. Hvis begge parter er enige, afholdes anden samtale. Her deltager den kommunale sagsbehandler, en medarbejder fra kriminalforsorgen i frihed eller fra fængslet og to medarbejdere fra pension Engelsborg. Under denne samtale lægges der især vægt på forventningerne hos alle parter, hvilke planer der er under afsoningen og efter løsladelsen.

Det er de sociale myndigheder der har det overordnede ansvar for børnene, og derfor er det kommunen som skal afholde opholdsbetalingen for barnet (i projektperioden 125 kr. pr. barn pr. døgn). Dette betyder at den enkelte kommune har pligt til at iværksætte en § 50-undersøgelse af barnets forhold (jf. serviceloven).

Størstedelen af beboerne i Familiehuset er anbragt i henhold til straffuldbyrdslovens § 78. Familiehuset arbejder ud fra fem målsætninger.

Den første målsætning er at arbejde med forælderrollen. Hensigten er at bygge forældrenes selvværd op ved at støtte forældrene til at blive gode forældre (igen) selv om forældrene har udsat deres børn for et synligt omsorgssvigt dels ved at begå kriminalitet, dels ved at forlade børnene for at afsone i et fængsel.

Den anden målsætning er at hjælpe familien til at få et mere nuanceret og positivt billede af myndighederne. Dette kan være med til at give børnene en oplevelse af respekt om deres familie, deres forældre og ikke mindst dem selv.

Den tredje målsætning er at øge børnenes selvværd ved bl.a. at tage fat på det tabu det er at have forældre i fængsel. I Familiehuset møder de ligestillede børn og få lejlighed til at få sat ord på de tanker som de ofte har gået meget alene med.

Den fjerde målsætning er at afdække og formidle familiens behov til relevante parter. Familiehuset vurderer at det er helt afgørende for familiens fortsatte trivsel at de nødvendige samarbejdspartnere bliver en naturlig del af familien. Afdækning og formidling skal altid ske i samarbejde med familierne. Samarbejdspartnere er altid den kommunale sagsbehandler og kan desuden være skole, daginstitution, jobcenter, læge, sundhedsplejerske eller krisecenter.

Den femte målsætning er at sikre familiernes positive udvikling ved et godt efterværn og en god opfølgning. De positive forandringer forsøges fastholdt med støtte og vejledning i en periode på op til seks måneder efter løsladelsen. Opfølgningen gentages eventuelt med jævne intervaller. Forældrene skal støttes til selv at opsøge hjælp.

Under opholdet i Familiehuset benyttes forskellige behandlingsmæssige tilgange. En af metoderne er samtaler hvor der sættes fokus på relationerne i familien. Familiehuset forsøger at afdække den enkelte families ressourcer. Forældrene sættes i centrum i forhold til barnets udvikling. Forældrene får hjælp til at påtage og udvikle dette ansvar. Der er desuden fokus på familiens netværk.

I forhold til børnene bruges individuelle børnesamtaler. Under samtaler forsøger man at afdække børnenes tabuer og få bragt informationer videre til forældrene således at disse bedre kan forstå og støtte deres børn. En af de metoder der bruges, er livshistoriebøger hvor børnene på godt og ondt fortæller om deres liv. Familiebehandleren forsøger derved at afdække de anerkendende historier hvor det hele er lykkedes, og hvor der er tale om gode oplevelser, for at børnene kan få et mere nuanceret selvbillede end det de kom med. De større børn har mulighed for i børnegrupper at tale med ligestillede børn for at få glæde af hinandens erfaringer og finde ud af at de ikke er alene med deres problemer.

Familiehuset bruger også reflekterende samtaler hvor man forsøger at udvide beboernes tanker og finde nye måder at tænke på, herunder parterapi for bl.a. at skabe bedre kommunikation både som par og som forældre.

Endvidere bruger Familiehuset Marte Meo metoden, hvor Familiehuset via videoptagelser hjælper familien med at forbedre samspillet i familien. Videoklippene danner udgangspunkt for samtaler med forældrene om hvordan de tackler børnene i fremtidige situationer.

I modsætning til den kontakt der gælder for de andre beboere og personalet på pensionen, tager personalet i Familiehuset bevidst kontakt til de enkelte familier hver eneste dag. Pensionen har i dag nedsat et team med tre døgnet medarbejdere, familiebehandleren og viceforstanderen som primært er kontaktpersoner for familier i Familiehuset. Der holdes hyppige møder blandt medarbejderne og ledelsen i pensionen om Familiehuset og de enkelte beboere. Desuden er der stor fokus på en god vidensdeling og overlevering blandt medarbejderne.

I projektperioden (fra 1. juni 2005 til 1. juni 2008) har der deltaget 37 afsonere og deres familier (i alt 112 personer), heraf er kun tre dømt for fornyet kriminalitet efter løsladelsen. Rapporten fra efteråret 2008 konstaterer, at der er registreret en opblomstring af familiens egne ressourcer og overskud til at være en familie. Afsoningen i Familiehuset er med til at bidrage til og fastholde en positiv udvikling i familien. Børnene har fået større respekt om deres familie og ikke mindst dem selv. Der er blevet skabt et netværk for børnene, og børnenes isolation er brudt. Samtidig har pensionen med resocialiseringen i Familiehuset stadig fokus på sikkerhed og kontrol.

Udgifterne til opførelsen af Familiehuset og til gennemførelse af projektet blev afholdt af henholdsvis Direktoratet for Kriminalforsorgen og Velfærdsministeriets puljemidler. Familiehuset er siden 2008 blevet støttet af satspuljemidler.

3. Generelt om de bygningsmæssige forhold

Pensionen er beliggende på en villavej i Lyngby og består af en hovedbygning, en tilbygning samt et lille hus (Familiehuset).

Hovedbygningen er opført i 1880'erne, oprindeligt i ét plan. I 1930'erne blev hovedbygningen udvidet med yderligere en etage. En fløj er bygget til i 1960. Hovedbygningen bruges som administrationsbygning, og den har også et samtalerum til beboerne. Desuden findes der fælles vaskekælder og motionsrum. Fløjen bruges til beboerværelser.

Det lille hus (Familiehuset) der ligeledes er i to planer, er bygget i 2005 som et modulbyggeri beklædt med træ. Huset har to udvendige trapper. Hver familie bor i en lille etværelses lejlighed med eget bad og toilet. Desuden er der fire mindre værelser til familier med mange eller lidt større børn. Der er fælles spisestue og køkken. Der er desuden et kontor med toilet og bad og et stort rum som udelukkende bruges til familiebehandling.

3.1. Hovedbygningen

3.1.1. Beboerværelserne

Beboerværelserne er fordelt på 5 lejligheder og 12 små og 6 store værelser. To af lejlighederne er delt op i to værelser. Værelserne/lejlighederne er fordelt på stuen og 1. sal i tilbygningen og forbindelsesfløjen. Der er fælles toilet og bad for enkeltværelserne, mens lejlighederne har toilet og bad samt køkkenniche.

Der er to lejligheder med halvandet værelse (ca. 12 m² – den ene er lidt større end den anden). Det ene rum indeholder et lille køkken med køleskab, køkkenskabe og et større skab. I rummet er også en sofa, et sofabord, to stole, en reol og et spisebord. Ind til soveværelset er der en skydedør. I lejligheden er der et badeværelse med bruser, toilet, håndvask og spejl.

Der er to lejligheder med to værelser på hver sin side af en lille gang. På gangen er der et badeværelse med en bruser, toilet og en håndvask. I det ene værelse (ca. 10 m²) er der et lille køkken og et køleskab. Rummet er møbleret med et skab, en seng, en stol og et spisebord. Det andet værelse der er en noget mindre (ca. 8 m²), er møbleret med et skab, en seng, et bord og en stol. Begge lejligheder deles af to beboere.

Endelig er der en lejlighed på et værelse (større end værelserne). Der er hverken bad eller toilet. Her skal fællesfaciliteterne på gangen anvendes.

De store værelser er på ca. 15 m². De er møblerede med et skab, en seng, et sofabord, et skrivebord, to stole, en reol, en opslagstavle og en lampe. Det ene af de store værelser har en køkkenniche. Der er som nævnt ingen af de store værelser der har bad eller toilet, så her skal fællesfaciliteterne på gangen også anvendes.

De små værelser er på 7,8 m². De er møblerede med et indbygget skab, en seng, et bord, en stol, nogle hylder, en opslagstavle, en skammel og en lampe. Der er ikke håndvask på værelserne. Alle møblerne tilhører pensionen.

Beboerne kan selv medbringe fjernsyn, computer, telefon og lignende til værelserne.

Beboerne har selv nøgle til deres værelser og bestemmer selv om de vil opholde sig på værelset i deres fritid.

Under det afsluttende møde med pensionens ledelse bemærkede jeg at værelserne og lejlighederne i hovedbygningen (fløjen) generelt fremstod noget slidte og trængte til at blive malet.

Pensionen anførte at det var svært af få nogle af beboerne til at være med til at vedligeholde værelserne. Pensionen oplyste også at pensionen ikke havde haft midler til at vedligeholde værelserne og lejlighederne i fløjen, derimod var kondirummet blevet vedligeholdt i forbindelse med ungeprojektet.

Jeg går ud fra at pensionen løbende vurderer værelsernes og lejlighedernes tilstand således at pensionen har et samlet overblik over de værelser og lejligheder som trænger mest til at blive vedligeholdt. Jeg beder pensionen om nærmere oplysning om hvilke midler der er afsat til vedligeholdelse på pensionens budget.

3.1.2. Toilet og badeforhold

I stuen og på 1. sal i beboerfløjen er der et badeværelse med to brusere der som nævnt benyttes af beboerne i de 18 værelser. Brusere er adskilt med en skillevæg og har badeforhæng. På badeværelset er der to vaske med spejle over, og skabe nedenunder. På hver sin side af den lille gang der fører ind til badeværelset er der et rum med et toilet og en håndvask. Badeværelset bruges fortrinsvist af mænd. Kvinderne bruger et lille badeværelse der ligger for enden ad gangen.

I kælderens er der yderligere et badeværelse med en bruser og et toilet til.

Om pensionens badeværelsesforhold anførte jeg i rapporten af 9. april 1999 at *"pensionens badeværelsesforhold var vel ikke ganske tilfredsstillende, men giver mig ikke anledning til særlige bemærkninger."*

Dette gør sig efter min opfattelse stadig gældende.

3.1.3. Køkkenfaciliteter

Køkkenet er indrettet i et stort lyst lokale i stueetagen i hovedbygningen. Beboerne laver selv mad. Køkkenet indeholder store ovne, store køleskabe, nogle borde og en opvaskemaskine, alt er i stål.

Køkkenet giver mig ikke anledning til bemærkninger.

3.1.4. Samtalerum

I stueetagen i hovedbygningen er der som nævnt et samtalerum. Rummet indeholder en stor tavle, et bord, nogle stole og en skrivemaskine.

Samtalerummet giver mig ikke anledning til bemærkninger.

3.1.5. Fritidsrum/opholdsrum

I stueetagen i hovedbygningen er der tre store stuer hvoraf den ene bruges til spisestue. Stuen indeholder to spiseborde med stole. Herudover er der nogle skabe, nogle trip-trap-stole og et klaver. I forlængelse af spisestuen er der en opholdsstue med en sofa, lænestole, sofabord, reol med et udvalg af bøger og spil, et stereoanlæg, et tv og grønne planter. I den tredje stue er indholdet som en fjernsynsstue med en stor hjørnesofa, to stole, to sofaborde, TV, video, standerlamper. Der er billeder på væggene og mange grønne planter.

I stueetagen er der et billardrum der foruden billardbord indeholder dartske, bordfodbold, to træbænke, en sofa, et sofabord, en lænestol og et barbord med høje stole. Også her er der billeder på væggene og et par grønne planter. Fra billardrummet er der adgang til et toilet med håndvask.

I kælderen er der indrettet et stort kondirum med styrketræningsmaskiner og -bænke, motionscykler og et løbebånd. I rummet findes et stereoanlæg og et tv og på væggen nogle store spejle. Udluftningen sker via nogle store vinduer. Der er adgang til toilet med håndvask. Der er også et lille rum med et solarium hvor beboerne for 15 kr. pr. gang kan købe en polet til solariet. Desuden har beboerne mulighed for at dyrke fritidsaktiviteter uden for pensionen.

Opholdsrummene gav et godt indtryk som fysiske rammer for beboernes ophold og havde præg af hjemligt miljø. Kondirummet var pænt og veludstyret.

3.1.6. Vaskefaciliteter

I kælderen er der et stort vaskerum med tre industrivaskemaskiner og to tørretumblere. Rummet indeholder ligeledes nogle tørresnore, tørrestativer, lange borde, et par stole og en kalender til reservation af vasketider. Beboerne vasker selv. Vaskepulver udleveres fra pensionen.

Vaskefaciliteterne var gode og giver mig ikke anledning til bemærkninger. Tilsvarende gælder selve vaskerummet.

3.1.7. Kælderen

I kælderen er der et depot til håndklæder og sengetøj som beboerne kan låne under deres ophold på pensionen. De skal dog selv stå for vask heraf.

Der er i kælderen desuden et værksted, et stort rum med diverse redskaber, maling, et par borde, stole, en cykel, nogle hylder og skabe.

Pensionens maddepot findes også i kælderen. Her opbevares forskellige kolonialvarer. Der er tre køleskabe, en fryser og på væggene reoler til opbevaring af maden.

I kælderen er der herudover et rum til opbevaring af diverse stole, borde, madrasser mv.

Hellere ikke disse rum giver mig anledning til bemærkninger.

3.1.8. Øvrige personalerum

Ud over det kontor og samtalerum som findes i Familiehuset, ligger de øvrige personalerum alle i hovedbygningens gamle del der som nævnt fungerer som administrationsbygning.

På 1. sal er forstanderens kontor, viceforstanderens kontor, et sekretærrum, et personalekøkken, et lille kopirum og et stort mødelokale. Her er der endvidere to soveværelser der bruges til overnatning for de ansatte der har (overnatnings)vagt. Rummene indeholder en seng, et skab, en reol, en stol, et lille bord og en opslagstavle. Der er lås på vinduerne for at forhindre beboerne i at komme ind til den ansatte når denne sover. I tilknytning til de to soveværelser er der et badeværelse med toilet, håndvask og bruser.

Alle rummene var pæne og giver mig ikke anledning til bemærkninger.

3.2. Familiehuset

3.2.1. Lejlighederne og børneværelserne

De fem lejligheder er fordelt på stuen og 1. sal med tre lejligheder i stuen og to lejligheder på 1. sal. Derudover er der som nævnt fire børneværelser på 1. sal.

Under inspektionen blev en af lejlighederne i stuen, en af lejlighederne på 1. sal og tre af børneværelserne besigtiget efter mit eget valg.

Lejlighederne i stuen er på ca. 20 m². Den lejlighed jeg besøgte, havde en gang på 2-3 m², med et lille køleskab og et spejl, og et badeværelse ligeledes på 2-3 m², med toilet, håndvask med spejl og en bruser. Lejligheden var møbleret med en sovesofa, et klædeskab, et bord og 4 stole, et sofabord, et tv-bord, et tv, en opslagstavle, en standerlampe og to loftslamper.

Lejlighederne på 1. sal er en 2-værelses lejlighed på ca. 30 m². Lejligheden har en gang på ca. 6 m² med et køleskab og to reoler og et badeværelse på 3 m² med toilet, håndvask med spejl og en bruser. Lejligheden var møbleret med et sofabord, to standerlamper, en lav reol, en stol, et skab med spejl på lågen og et spejl på væggen. Den anden lejlighed på 1. sal er efter det oplyste en etværelses lejlighed på ca. 26 m².

På 1. sal er der som nævnt fire børneværelser på hver ca. 10 m². To af dem var møbleret med en sovesofa, en stol, et bord, en reol og et skab med skuffer. Det tredje børneværelse som jeg besøgte, var møbleret med en køjeseng, en reol, et bord og et tv.

Værelserne/lejlighederne fremstod lyse og pænt vedligeholdt om end lidt spartansk indrettet.

3.2.2. Køkkenfaciliteter

Køkkenet i stuen er indrettet i et åbent og lyst rum. Køkkenet benyttes af alle Familiehusets beboere der som de øvrige beboere i pensionen selv laver mad. Køkkenet indeholder to komfurer, to opvaskemaskiner, to køleskabe med fryser, en mikroovn, skabe og skuffer. Der er også et mindre bord med fire stole.

Det fremgår af direktoratets rapport om Familiehuset fra efteråret 2008 at midtvejsrapportens anbefaling om at flytte et stort spisebord ud af køkkenet på daværende tidspunkt var gennemført.

På baggrund heraf – og da spisestuen er lige ved side af køkkenet – har jeg ikke nogen bemærkninger til størrelsen af køkkenet. Tilsvarende gælder køkkenet som sådan og køkkenfaciliteterne.

3.2.3. Opholdsrum

I stueplan er der ved siden af køkkenet et rum som bruges som spisestue. Spisestuen indeholder et stort ovalt spisebord med stole. Herudover er der to trip-trap-stole, et whiteboard, en reol og grønne planter.

3.2.4. Samtalerum/kontor

I stueplan er der et kontor med skrivebord, stol, computer, reoler, opslagstavle og et par grønne planter.

På 1. sal er der ligeledes et stort kontor som også fungerer som samtalerum. Rummet er indrettet meget personligt og hyggeligt. Rummet indeholder bl.a. en sofa, nogle lænestole, et sofabord, reoler, et stort whiteboard, mange grønne planter og en masse puder og bamser.

Kontoret virkede hyggeligt og indbydende – også for børnene. Kontoret i stuen giver mig ikke anledning til bemærkninger.

3.2.5. Andet

Trappen op til 1. sal er en stejl vindeltrappe lavet i stål. Trappen er børnesikret med en trælåge.

Jeg går ud fra at trappen både er børnesikret foroven og forneden. Henset til at Familiehusests målgruppe er afsonere med børn mellem 0-15 år beder jeg pensionen om at oplyse om de overvejelser der blev gjort i forbindelse med indretningen med vinkeltrappen.

I stueplan er der et lille depot og et rum som efter plantegningen skulle være et handicaptollet, men som under inspektionen blev brugt som opbevaringsrum.

Jeg går ud fra at brugen af handicaptollet som opbevaringsrum har været en rent praktisk foreteelse, og at toilettet bliver ryddet i forbindelse med at pensionen modtager afsonere med et handicap, eller hvis der kommer besøgende til beboere i Familiehusest som har behov for at benytte handicaptollet. Jeg beder pensionen oplyse om dette er rigtigt forstået.

3.3. Arealerne udenfor

Foran hovedbygningen og mellem hovedbygningen og tilbygningen er der en lille have med buske og træer. I haven er der en lille legeplads og en bålplads og to fodboldmål.

Haven fremstod som enhver anden stor villahave og giver mig ikke anledning til bemærkninger.

4. Belægning og klientel

På tidspunktet for inspektionen var der som nævnt 18 beboere på Engelsborg. Tre af beboerne boede i Familiehuset med deres familier. Heraf var to af beboerne fædre med henholdsvis en søn og en datter. Den tredje beboer i Familiehuset var en familie fra Sønderjylland.

Pensionen har i brev af 10. april 2008 til mig oplyst nærmere om anbringelserne i Familiehuset. Pensionen skrev at anbringelserne i Familiehuset som hovedregel sker i medfør af straffuldbyrdslovens § 78. Praksis for så vidt angår de familier der bor i huset sammen med deres børn, er lempet idet direktoratet giver tilladelse til afsoning i Familiehuset, hvis afsonerne har:

- ”- Behov for daglig støtte omkring familien samt familiebehandling
- Afsonerens barn har behov for at blive sammen med afsoneren uanset barnets alder og uanset andre pasningstilbud i afsoningsperioden
- Behov for støtte til at barnet kan fastholde sine daglige rutiner og tilknytning til f.eks. daginstitution og andet betydningsfuldt netværk.”

De 15 beboere i hovedbygningen var enten anbragt efter straffuldbyrdslovens § 78, udstationeret i længere tid efter reglerne i udgangsbekendtgørelsen eller under udslusning.

Udslusningen foregår enten på pensionsvilkår fastsat af Pension Engelsborg, eller på fængselsvilkår efter de regler der gælder for udgang fra et åbent fængsel. Hvis der er tale om kortere straffe, og hele straffen afsones i Engelsborg, afsoner beboeren som udgangspunkt hele straffen på pensionsvilkår. Hvis der er tale om en lang dom, kan den første tid afsones på fængselsvilkår, og de sidste tre måneder på pensionsvilkår. Beboerne er typisk på pensionen i ca. tre måneder. De tre måneder er den længste udslusningsperiode som moderanstalten kan beslutte. Hvis der er behov for længere udslusning, skal Direktoratet for Kriminalforsorgen inddrages. For de personer der er på pensionen på pensionsvilkår, fungerer Engelsborg som et natfængsel. Beboerne skal være tilbage på pensionen hver aften kl. 23.00.

De fleste beboere er danske statsborgere, men der er også udlændinge – ofte andengenerationsindvandrere. Det blev under inspektionen oplyst at pensionen lægger megen vægt på at nye beboere passer til den aktuelle gruppe af beboere.

5. Beskæftigelse, undervisning og fritid

5.1. Beskæftigelse og undervisning

Alle beboere på Pensionen Engelsborg har som udgangspunkt arbejdspligt. De fleste beboere er beskæftiget uden for pensionen hvor de enten følger en eller anden form for uddannelse eller går på arbejde. Hvis en beboer har deltidsbeskæftigelse, skal beboeren deltage i aktiviteterne på Engelsborg i et omfang det står i et rimeligt forhold til den arbejdstid eller studietid beboeren i øvrigt har.

Engelsborg har mulighed for at optage beboere som på grund af tidligere stof- og alkoholmisbrug eller andre personlige grunde er socialt dårlige og ikke umiddelbart kan arbejde. Disse beboere skal i dagtimerne deltage i aktiviteter aftalt med pensionen. Det kan være opgaver som oprydning, rengøring, mindre vedligeholdelsesopgaver, havearbejde eller andre projekter som er aftalt med kontaktpersonen. Beboeren må ikke opholde sig i fællesrum i aktivitetstiden medmindre der er truffet en anden aftale.

I øvrigt gælder det at alle beboere, uanset deres daglige gøremål, skal deltage i husets rengørings- og oprydningsopgaver. Opgavernes omfang afhænger af hvordan den enkelte bruger huset, og de bliver fordelt efter bestemte retningslinjer.

Aktivitetspligten gælder mandag til torsdag fra kl. 8.30 til kl. 14.30. Om fredagen ophører aktivitetspligten når der er ryddet op efter frokost, men beboerne må først gå på orlov kl. 14.30. Der holdes en formiddagspause og en frokostpause.

Beboere modtager enten løn for det arbejde som de udfører uden for pensionen, eller kontanthjælp. Hvis nogle beboere ikke er berettiget til kontanthjælp – typisk unge mennesker – eller af specielle årsager ikke ønsker at kontakte det sociale system og derigennem få kontanthjælp, udbetaler pensionen dusør efter kriminalforsorgens takster [nu bekendtgørelse nr. 1154 af 1. december 2008 om satser for vederlag m.v. til indsatte i kriminalforsorgens institutioner].

I de tilfælde hvor en beboer har arbejde eller er under uddannelse uden for institutionen, er der en kontaktperson de pågældende steder således at det er muligt for pensionen at tjekke at beboeren passer sit arbejde eller sin uddannelse. Dette gælder også for børnene til beboerne i Familiehuset.

5.2. Fritidsaktiviteter

Pensionen har som omtalt et kondirum med diverse maskiner. Pensionen har endvidere et billardbord og mulighed for at spille udendørs fodbold.

Derudover tager personalet med beboerne til diverse sportsaktiviteter og kulturelle arrangementer uden for pensionen. Pensionen har to kanoer som ofte bliver benyttet da pensionen ligger tæt ved Lyngby Sø. En gang om året bliver der arrangeret en skitur.

Der er også et computerrum som beboerne benytter, og herudover har beboerne mulighed for at benytte de fritidsaktiviteter som findes ude i byen

Under min inspektion oplyse personalet at de oplever at beboerne er blevet mindre sociale efter at der er indført rygeforbud i fælleslokalerne; beboerne søger nu oftere til deres egne værelser.

Beskæftigelse, undervisning og fritidsaktiviteter giver mig ikke anledning til bemærkninger.

6. Medarbejdere

Pensionen bliver ledet af en forstander som primært beskæftiger sig med de administrative opgaver, og en viceforstander som bl.a. har det overordnede ansvar for sagsbehandlingen i Familiehuset, visitation og døgnpersonalet. Vedkommende sidder bl.a. også i styregruppen for ungeprojektet.

På inspektionstidspunktet var der i alt 22 medarbejdere på pensionen. De er uddannede som bl.a. fængselsfunktionærer, socialrådgivere og pædagoger. Der er endvidere to familiebehandlere og et administrativt personale. På inspektionstidspunktet var der tilknyttet en psykolog og misbrugskonsulenter som blev anvendt efter behov. Pensionen havde tidligere haft en psykiater tilknyttet, men skulle nu til at finde en ny.

For så vidt angår Familiehuset, fremgår det af den endelige rapport om implementeringen af familiebehandling i kriminalforsorgen (2008) at ni døgnmedarbejdere har fået efteruddannelse i systemisk teori og metode. I forlængelse heraf er der iværksat ekstern supervision. Endvidere har flere af døgnmedarbejderne og familiebehandleren fået tilbudt Marte Meo uddannelsen. For så vidt angår ungeprojektet, har alle medarbejdere i projektet været igennem et uddannelsesforløb indenfor systemisk teori som specielt var målrettet ungegruppen.

Under mit møde med ledelsen blev det oplyst at pensionen havde mange kvalificerede ansøgere til de ledige stillinger.

På mødet med tillidsmanden og et par andre medarbejdere blev spørgsmålet om ophobning af timer på grund af merarbejde berørt. Det blev oplyst at medarbejdere i februar måned 2008 havde været på tvungen afspadsering, men at det var svært at få overarbejdsbukken ned. Personalet berørte også det forhold at man ønskede en skriftlig personalepolitik samt en "mobbe-politik". Det blev samtidig understreget at der ikke var aktuelle problemer med mobning på arbejdspladsen.

Af det materiale som jeg fik udleveret under min inspektion, fremgår bl.a. følgende under punkt 3:

"Vagtplan/vagtskema:

H-timer registreres pr. 01.10, og skal være afspadseret inden udgangen af marts måned året efter (dette ifølge tjenestetidsreglerne og det kan vi ikke ændre på). Hvis der er mange timer til afspadsering laves en plan for afvikling af dem, både i forhold til den samlede mængde overtimer som i forhold til den enkelte medarbejders timer og ønsker".

På baggrund af disse oplysninger foretager jeg mig ikke mere vedrørende spørgsmålet om afspadsering. Jeg beder om pensionens bemærkninger til personalets ønske om en skriftlig personale- og "mobbe-politik".

I min tidligere rapport om Pensionen Engelsborg berørte jeg spørgsmålet om bemanning af pensionen om natten. Efterfølgende oplyste pensionen at bemanningsforholdene nu var ændret således at der er to medarbejdere på vagt hver nat.

Personalet oplyste at dette forsat er gældende, og at det fungerer godt. Døgnpersonalet har sovevagt fra kl. 23.30 til kl. 7.30. Personalet får løn for seks af de otte timer som er afsat til sovevagt. Hvis der er behov herfor, går begge medarbejdere ned i huset samtidigt; ellers reagerer personalet kun på telefoniske henvendelser. Døgnpersonalet har i gennemsnit seks sovevagter pr. måned

Under min inspektion overværede jeg et overlapsmøde som finder sted hver dag i tidsrummet 10 til 10.30 med deltagelse af ledelsen, de afgangende døgmedarbejdere samt de to tiltrædende døgmedarbejdere.

Overlap er en information til de tiltrædende vagter med hovedvægt på den forløbne vagt, såvel for den enkelte beboer som for huset som helhed. På mødet gennemgås de aktuelle sager for de enkelte beboere og programmet for den kommende vagt. Der informeres om nye beboere. På mødet er der også mulighed for personalet at få

"læst af" hvis vagten har været svær. De beslutninger der er truffet på vagten, skal godkendes, og overtrædelser/sanktioner skal altid nævnes.

I øvrigt holdes der medarbejdermøde hver anden uge. Der laves en dagsorden for hvert møde, og hver medarbejder har forinden mødet mulighed for at skrive emner på for mødet. Der laves beslutningsreferat fra møderne.

Det der i øvrigt er oplyst om personaleforholdene, giver mig ikke anledning til bemærkninger.

7. Andre forhold

7.1. Opholdsbetaling og forplejning

Det fremgår af pensionens husorden at prisen for et værelse p.t. er 30 kr. i døgnet. Beløbet der reguleres med prisudviklingen fastsættes af forstanderen efter godkendelse af direktoratet.

Opholdsbetalingen efter gældende takst skal betales forud for mindst en uge, afhængig af lønudbetalingsperiode.

Den obligatoriske morgenmad betales efter de af direktoratet fastsatte takster [ifølge § 3, stk. 3, i bekendtgørelse nr. 396 af 17. maj 2001 om betaling for ophold i kriminalforsorgens institutioner jf. § 21, stk. 1 og stk. 2, i bekendtgørelse nr. 372 af 17. maj 2001 om beskæftigelse m.v. af indsatte i kriminalforsorgens institutioner]. Ifølge husordenen glæder dette også for de øvrige måltider.

Under inspektionen blev det oplyst at beboerne har selvforplejning, og at de selv har mulighed for at købe ind idet de efter en uges ophold har halvanden times frihed hver dag.

Jeg har ingen bemærkninger til opholdsbetalingen.

Jeg går ud fra at når pensionen har oplyst at beboerne har selvforplejning, så menes der selvforplejning for så vidt angår frokost og aftensmad. Jeg går ud fra at husordenen på dette punkt vil blive ændret i overensstemmelse med virkeligheden. I øvrigt giver spørgsmålet om forplejning mig ikke anledning til bemærkninger.

7.2. Besøg

Beboerne må have besøg på pensionen på hverdage efter kl. 14.30 og til kl. 23.00 og på arbejdsfri dage fra kl. 8.00 til kl. 23.00. Besøgende skal melde sig når de kommer, og sige farvel når de går.

Der må være overnattende gæster to hverdagsnætter om ugen og i weekenden. Gæster, der skal overnatte skal komme før kl. 23, og skal registreres hos døgnmedarbejderen og påføres gæstelisten. Overnattende gæster skal som hovedregel forlade pensionen senest kl. 8.30 på hverdage.

Gæster under 18 år skal have forældrenes tilladelse. Beboere under 18 år skal ligeledes have forældrenes tilladelse til at have en overnattede gæst.

Jeg har ingen bemærkninger til pensionens regler for besøg.

7.3. Beboermøder – beboerrepræsentanter

I Familiehuset afholdes der beboermøder en gang om ugen med fællesspisning. Jeg forstod det således at der udarbejdes et referat fra disse møder, og at referatet gennemgås på næste dags overlap.

I husordenen er der fastsat følgende om beboermøde:

”Den første mandag i hver måned, er der beboermøde, hvor du har mulighed for at rejse alle slags spørgsmål. På mødet kan der eksempelvis træffes beslutninger om din hverdag, og der er mødepligt for beboerne.”

Under inspektionen blev det oplyst at der godt nok planlægges et beboermøde den første mandag i hver måned kl. 19.30, men hvis der ikke er nogen beboere der har noget til dagsordenen, bliver mødet ikke afholdt. Hvis der er møde, er der mødepligt for beboerne. På mødet er det meningen at beboerne skal have mulighed for at komme med forslag til nyanskaffelser, forandringer mv. samt "læsse af" hvis der er ting de er utilfredse med.

Der er ingen beboerrepræsentant, men personalet oplyser at der ikke er et behov for en. De problemer der opstår, løses i hverdagen i fællesskab mellem beboerne og personalet.

Jeg går ud fra at husordenen justeres således at den er i overensstemmelse med de faktiske forhold. Når der i øvrigt afholdes beboermøde i hovedhuset, går jeg ud fra at der tages referat, og at dette referat også drøftes på næste dags overlap. Jeg går endvidere ud fra at pensionen har en mappe med samtlige referater fra beboermøderne, således at der sikres kontinuitet i forbindelse med beboermøderne, og således at resultatet af drøftelserne ikke bliver glemt i forbindelse med udskiftninger blandt beboerne. Jeg beder om pensionens bemærkninger til det som jeg har anført.

Jeg beder endvidere pensionen oplyse hvor mange månedlige beboermøder der er blevet aflyst det seneste års tid.

7.4. Udgang

Beboernes ret til udgang afhænger af hvilke vilkår den enkelte beboer afsoner under.

I Pension Engelsborgs husorden er der under punktet udgangs- og opholdsvilkår fastsat følgende:

"Pensionsvilkår

Er dit ophold tilrettelagt efter de regler der gælder for pensioner, har du tilladelse til weekend-udgang hver fredag fra kl. 14.30 til søndag kl. 23.00.

På de øvrige hverdage kan du forlade pensionen kl. 14.30 til samme dags aften kl. 23.00.

Medmindre andet aftales med personalet, har du normalt fri fra arbejdstids ophør dagen før en helligdag og til kl. 23.00 på helligdagen. Har du job i arbejdstiden eller er du under uddannelse uden for pensionen har du normalt fri fra arbejdstidsophør eller uddannelsens ophør til kl. 23.00 på alle hverdage.

På lørdage, søn- og helligdage har du fri som ovenfor nævnt. Bliver du syg under opholdet, meddeler du dette til vagthavende. Når du er sygemeldt skal du opholde dig på pensionen.

Du skal raskmelde dig til det vagthavende personale.

Fængselsvilkår

Er dit ophold tilrettelagt efter de regler der gælder for udgang fra et åbent fængsel har du weekend-udgang hver 3. weekend fra fredag kl. 14.30 til søndag kl. 23.00. Ansøgning om weekend-udgang skal være afleveret senest onsdag i samme uge du ønsker weekend-udgang.

På de øvrige hverdage kan du efter aftale med personalet forlade pensionen i 1½ time til indkøb i tidsrummet kl. 14.30 – 20.00.

Hjemkomsttidspunktet

Du skal være hjemme senest kl. 23.00, med mindre andet er aftalt med personalet."

Jeg har ingen bemærkninger til pensionens regler om udgang og opholdsvilkår.

7.5. Euforiserende stoffer mv.

I min rapport fra inspektionen i 1998 skrev jeg bl.a. at hvis der er en beboer der tager hårde stoffer, bliver det normalt hurtigt opdaget. Enten ved at personalet opdager det, eller fordi andre beboere fortæller om det. Der bliver taget urinprøver hvis der er mistanke om at en beboer er påvirket af hash eller narkotika.

Under inspektionen oplyste pensionen at euforiserende stoffer ikke er et generelt problem, men et enkeltstående problem for nogle beboere. Der bliver i så fald taget en urinprøve.

Under min inspektion af Pensionen Kastanienborg den 26. april 2005 beskæftigede jeg mig med hvorvidt pensioner kunne anses at være undtaget fra kravet om stikprøvevise urinprøvekontroller i kriminalforsorgens institutioner.

Jeg skrev i den endelige rapport af 10. august 2005 at indførelsen af muligheden for stikprøvevis urinprøvekontrol, det vil sige kontrol uden en konkret mistanke om indtagelse af euforiserende stoffer mv., som nævnt var sket efter beslutning i Folketinget – ved indsættelse af en hjemmel hertil i straffuldbyrdelseslovens § 60 a der trådte i kraft den 1. juli 2004. De overordnede regler herfor blev udmøntet i bekendtgørelse nr. 826 af 26. juni 2004 om undersøgelse af indsattes person og opholdsrum i kriminalforsorgens institutioner (undersøgelsesbekendtgørelsen) og Direktoratet for Kriminalforsorgens vejledning nr. 68 af 19. juli 2004 (undersøgelsesvejledningen).

Af undersøgelsesvejledningens pkt. 1 fremgår blandt andet følgende:

”Bekendtgørelsen gælder for alle indsatte i kriminalforsorgens institutioner. Reglerne om undersøgelse gælder (principielt) også for kriminalforsorgens pensioner, men det understreges, at undersøgelse af indsattes person efter lovens § 60, stk. 2, ikke bør finde sted på pensionerne.”

Direktoratet udsendte den 28. juli 2004 skrivelse nr. 69 om blandt andet urinprøveudtagning efter straffuldbyrdelseslovens § 60 a mv. til kriminalforsorgens institutioner og afdelinger. Det er heri særligt bemærket at institutionerne efter lovens ikrafttræden den 1. juli 2004 skal sikre at der tages stikprøvevise urinprøver svarende til 2 pct. af institutionernes daglige belægning opgjort pr. måned efter en af institutionen bestemt fordeling herfor. Det fremgår desuden at institutionerne hver den 1. i måneden skal indberette til direktoratet om antal urinprøver.

Jeg bemærkede at da Folketinget ikke er omfattet af ombudsmandens kompetence (§ 7, stk. 1, i lov nr. 473 af 12. juni 1996 om Folketingets Ombudsmand), kan ombudsmanden ikke tage stilling til selve det forhold at der nu kan gennemføres urinprøvekontrol også uden konkret begrundelse herfor.

Jeg bad dog direktoratet om oplysning om baggrunden for at også kriminalforsorgens pensioner var omfattet af pligten til at foretage stikprøvevise urinprøver. Jeg henviste i

den forbindelse til undersøgelsesvejledningen hvoraf det fremgår at ”reglerne om undersøgelse gælder (principielt) også for kriminalforsorgens pensioner.”

I en udtalelse af 1. november 2005 (gengivet i opfølgningen af 9. november 2005 på min inspektion af Pensionen Kastanienborg) anførte Direktoratet for Kriminalforsorgen bl.a. følgende:

”Direktoratet kan oplyse, at baggrunden for, at pligten til at foretage stikprøvevise urinprøver gælder samtlige institutioner, herunder pensionerne, er et ønske om at hindre misbrug af euforiserende stoffer. Direktoratet skal i den forbindelse bemærke, at der ikke i forarbejderne til straffuldbydelseslovens § 60 a er sondret mellem de forskellige typer af institutioner.

...

Direktoratet skal således konkludere, at man ikke agter at ændre den eksisterende ordning om, at der også for pensionerne er pligt til at foretage stikprøvevise urinprøver.”

Jeg beder pensionen oplyse om pensionen foretager stikprøvevise urinprøver, hvor mange der foretages pr. måned, og hvor stor en procentdel af prøverne inden for det sidste år der har været positive for euforiserende stoffer.

7.6. Husordenen

Efter bestemmelsen i § 5 i Direktoratet for Kriminalforsorgens cirkulære af 4. juni 1993 om anvendelse af Kriminalforsorgens institutioner mv. skal hver pension have en husorden der indeholder regler om betingelserne for opholdet, og oplysning om hvilke overtrædelser der kan medføre bortvisning. Husordenen skal godkendes af direktoratet.

I direktoratets vejledning til cirkulærets § 5 er det anført at en husorden mindst skal indeholde regler for opholdsbetaling, hvilke overtrædelser af husordenen og vilkår der i øvrigt kan føre til bortvisning, beboernes adgang til at klage til direktoratet over pensionens afgørelser, reglerne for opbevaring og dosering af receptpligtig medicin og beboernes adgang til at have husdyr på pensionen. I vejledningen er det også angivet at der skal være et afsnit om optagelsesprocedurer i beskrivelsen af de enkelte pensioner.

Alle disse oplysninger fremgår af pensionens husorden/institutionsbeskrivelse.

8. Gennemgang af sager om tilbageførsel

8.1. Kort om de udlånte sager

Jeg bad under inspektionen pensionen om at låne mig de fem sidste sager vedrørende bortvisning og tilbageførsel af beboere. Jeg bad nærmere om udlån af sager inden for det seneste år forud for varslingen af inspektionen.

Pensionen anmodede om at måtte eftersende de fem ønskede sager da det ville tage noget tid at finde sagerne frem og printe de relevante dele ud. Det blev således aftalt at pensionen skulle fremsende de fem sager.

Med pensionens brev af 29. april 2008 modtog jeg de fem sager. Sagerne vedrører perioden fra den 13. juli 2007 til den 26. februar 2008. Jeg forstår det således at alle fem beboere var udstationeret fra et statsfængsel i henhold til straffuldbyrdelseslovens regler om udgang.

Det materiale som jeg har modtaget, består af udskrift af (uddrag af) personjournalen for de fem beboere.

Ved gennemgangen af det modtagne materiale har jeg navnlig haft opmærksomheden henledt på hvorvidt proceduren i henhold til de gældende regler er blevet fulgt.

Jeg har nedenfor gennemgået en række spørgsmål, navnlig vedrørende meddelelse af advarsel (pkt. 8.3.), bortvisning (pkt. 8.4.) og tilbageførsel/overførsel (pkt. 8.5.).

8.2. Retsgrundlaget

For pensionernes sagsbehandling gælder forvaltningsloven og de almindelige forvaltningsretlige grundsætninger.

Herudover gælder Justitsministeriet, Direktoratet for Kriminalforsorgens cirkulære af 4. juni 1993 om anvendelse af Kriminalforsorgens pensioner m.v. med tilhørende skrivelse af samme dato.

Jeg kan til orientering for Pensionen Engelsborg oplyse at jeg i forbindelse med inspektionen den 12. marts 2003 af Pensionen Lysholmgård (rapport af 20. juni 2003) har bedt Direktoratet for Kriminalforsorgen om at oplyse om direktoratet har overvejet eller vil overveje om der – i lyset af straffuldbyrdelsesloven og de dertil knyttede nye regler – er behov for en ændring af 1993-cirkulæret. Direktoratet for Kriminalforsorgen har i brev af 22. september 2003 oplyst at direktoratet er i gang med at gennemgå kriminalforsorgens cirkulæresamling, og at direktoratet i den forbindelse har besluttet

at 1993-cirkulæret skal revideres. Direktoratet har endvidere oplyst at revisionen forventes afsluttet ved udgangen af 2003.

I min opfølgingsrapport af 8. december 2003 vedrørende inspektionen af Pensionen Lysholmgård tog jeg det oplyste til efterretning idet jeg samtidig bemærkede at jeg gik ud fra at ombudsmandsembedet ville blive underrettet når cirkulæresamlingen var færdigrevideret.

Ved min inspektion af Kontaktpensionen Fyn den 24. marts 2004 bemærkede jeg at jeg forsat afventede denne underretning. I min opfølgingsrapport af 18. april 2005 skrev jeg bl.a. (pkt. 20.2 om retsgrundlaget) at jeg (fortsat) ikke havde modtaget underretning fra direktoratet om at revisionen var afsluttet. Jeg konstaterede – og noterede mig – at 1993-cirkulæret fortsat var gældende.

Jeg har ikke siden hørt noget om den planlagte revision fra direktoratet, og en af mine medarbejdere har derfor i forbindelse med denne rapport kontaktet Direktoratet for Kriminalforsorgen som har oplyst at 1993-cirkulæret endnu ikke er blevet revideret. Direktoratet forventer at cirkulæret er blevet revideret den 1. november 2009.

Jeg beder direktoratet orientere mig når ovennævnte revision er tilendebragt.

Min gennemgang nedenfor af de udlånte sager er på ovennævnte baggrund foretaget på baggrund af (et udvalg af) de almindelige forvaltningsretlige regler og det nævnte cirkulære fra 1993.

I min gennemgang refererer jeg til den pågældende beboers fødselsdato idet ikke alle sagerne indeholder oplysninger om et journalnummer.

8.3. Advarsel – notatpligt mv.

Der følger af almindelige forvaltningsretlige grundsætninger og offentlighedslovens § 6 en pligt til at gøre notat om væsentlige sagsbehandlingskridt og væsentlige oplysninger vedrørende en sags faktiske omstændigheder der er af betydning for sagens afgørelse. Formålet med notatpligten er at det skal være muligt efterfølgende at kontrollere dels om der er handlet i overensstemmelse med de gældende regler om sagsbehandling, dels om afgørelsen er indholdsmæssigt rigtig.

Af 1993-cirkulæret fremgår følgende:

”§ 3. Pensionerne skal gøre notater til journalen om væsentlige oplysninger vedrørende beboernes forhold, og ved fraflytning skal der udfærdiges et resume af opholdsforløbet.”

I det omfang advarsler tillægges gentagelsesvirkning, må de betragtes som afgørelser i forvaltningslovens forstand. Ved tildelingen af sådanne advarsler skal forvaltningslovens regler om partshøring, begrundelse mv. derfor iagttages.

I det omfang notatpligten ikke er overholdt, er det ikke muligt at konstatere om der skulle have været foretaget partshøring forud for tildelingen af advarsler (jf. forvaltningslovens § 19), og om det i givet fald er sket. Det er heller ikke muligt for mig at bedømme grundlaget for tildelingen af advarsler, jf. det som jeg har anført ovenfor.

I en af de udlånte sager (fødselsdato 8. marts) fik den pågældende beboer ”i første omgang en advarsel”. Da advarslen fremgår af journalen, og da det ligeledes fremgår af journalen at den pågældende beboer er gjort bekendt med advarslen, er forvaltningslovens regler om notatpligt i dette tilfælde overholdt.

I en anden af de udlånte sager fik den pågældende beboer (fødselsdato 10. februar) en mundtlig advarsel. Advarslen fremgår af journalen, og det fremgår ligeledes at beboeren er blevet gjort bekendt med advarslen og er indforstået med denne. Forvaltningslovens regler på dette punkt er således også i dette tilfælde overholdt.

Pensionen har i begge sager brugt formuleringen ”gjort bekendt med”. Jeg kan ikke deraf se om beboerne i de to ovennævnte sager har haft lejlighed til egentlig at udtale sig om advarslerne forud for disse. Jeg beder om pensionens bemærkninger hertil.

8.4. Bortvisning

8.4.1. Notatpligt og partshøring mv.

Minimumsreglerne om partshøring findes i forvaltningslovens § 19.

Efter forvaltningslovens § 19, stk. 1, skal der såfremt nærmere angivne betingelser er opfyldt, foretages partshøring før der træffes afgørelse i en sag. Efter bestemmelsens stk. 2, kan partshøring i en række tilfælde udelades. Således skal parten ikke høres over oplysninger som er undtaget fra aktindsigt i medfør af reglerne i forvaltningslovens kapitel 4 om partsaktindsigt.

Ved lov nr. 382 af 6. juni 2002 blev forvaltningslovens regler om aktindsigt ændret. Herefter gælder lovens kapitel 4 om partsaktindsigt ikke i bl.a. sager om overførsel til andet varetægtsfængsel eller anden afsoningsinstitution.

Direktoratet for Kriminalforsorgen har i brev af 18. maj 2004 i forbindelse med min inspektion af pensionen Lysholmgård udtalt at sager om bortvisning fra en pension kun er omfattet af undtagelsesbestemmelsen i forvaltningslovens § 9, stk. 4, vedrørende partsaktindsigt og dermed partshøring, jf. lovens § 19, stk. 2, nr. 4, hvis den pågældende beboer som bortvises, er anbragt i pensionen i henhold til straffuldbyrdelseslovens § 78 – og altså ikke i de tilfælde hvor der træffes afgørelse om bortvisning af en person som er udstationeret efter udgangsbekendtgørelsen.

Som ovenfor nævnt har jeg forstået det således at alle fem beboere var udstationeret fra et statsfængsel i henhold til straffuldbyrdelseslovens regler om udgang, og undtagelsesbestemmelsen i forvaltningslovens § 9, stk. 4, finder således ikke anvendelse i disse sager.

I en af de fem sager (fødselsdato 3. april) fremgår det af journalen under datoen 21. februar 2008 med overskriften "Ved udskrivelse fra psykiatrisk hospital" at den pågældende beboer "har været benægtende omkring indtagelse af diverse stimuli". Notatet vedrører tilbageførsel af den pågældende beboer til statsfængslet.

Det fremgår endvidere af notatet:

"Det er aftalt med afdelingsleder ... at når ... udskrives på psykiatrisk afd. skal vi kontakte ... statsfængsel som derefter vil afhente ... Der er ikke tale om en permanent overførsel til ..."

Jeg kan ikke ud fra notatet se om den pågældende beboer har haft lejlighed til at udtale sig om bortvisningen forud for denne.

Jeg beder derfor pensionen om oplysninger om de nærmere omstændigheder i forbindelse med denne bortvisning.

I en anden af de fem sager (fødselsdato 2. september) fremgår det af journalen under datoen 15. oktober 2007 med overskriften "Disciplinære forhold" at:

"Det blev besluttet i samråd med forstander ... at der tages kontakt til moderanstalten ... med den vurdering at ... i første omgang tilbageføres, da han har overtrådt husregler samt narkovilkår."

Jeg kan ikke ud fra notatet se om den pågældende beboer har haft lejlighed til at udtale sig om bortvisningen forud for denne.

Jeg beder derfor pensionen om oplysninger om de nærmere omstændigheder i forbindelse med denne bortvisning.

Jeg går ud fra at pensionen har udarbejdet et notat om bortvisningen, jf. 1993-cirkulærets § 6, stk. 5. Hvis dette er tilfældet, beder jeg om at modtage en kopi af notatet. Jeg beder uanset om et sådant notat er udarbejdet, pensionen og Direktoratet for Kriminalforsorgen om udtalelser om i hvilket omfang pensionen har overholdt sin notatpligt.

I en tredje af de fem sager (fødselsdato 8. marts) fremgår det af journalen under datoen 19. november 2007 med overskriften "Resumé vedr. påvist hash i urinprøver" at:

"I forbindelse med at ... blev gjort bekendt at han skulle komme hjem fredag aften valgte han at komme tilbage sidst på eftermiddagen om lørdagen, mener jeg ligeledes er et udtryk for at han ikke længere kan håndtere de vilkår der er her på pensionen. Vi beslutter at han skal tilbageføres til moderanstalten ..."

Jeg kan ikke ud fra notatet se om den pågældende beboer har haft lejlighed til at udtale sig om bortvisningen forud for denne.

Jeg beder derfor også pensionen om oplysninger om de nærmere omstændigheder i forbindelse med denne bortvisning.

8.4.2. Hjemmel og begrundelse

I 1993-cirkulæret er der fastsat regler vedrørende det materielle grundlag for en beslutning om bortvisning og behandlingen af sager om bortvisning. Af § 6, stk.1, fremgår det at "bortvisning fra en pension kan ske, hvis beboeren overtræder vilkårene for opholdet, eller hvis beboeren gør sig skyldig i grov eller gentagen overtrædelse af pensionens husorden".

Der stilles i forvaltningsloven ikke krav om at afgørelser som udgangspunkt skal være skriftlige. Hvis parten imidlertid forlanger det, har parten krav på en skriftlig afgørelse. Hvis en afgørelse meddeles skriftligt, skal den være ledsaget af en samtidig begrundelse medmindre afgørelsen giver den pågældende fuldt ud medhold. Der stilles i loven en række krav til indholdet af den skriftlige begrundelse. Jeg henviser i det hele til §§ 22-24 i forvaltningsloven.

Om spørgsmålet om begrundelse er i 1993-cirkulæret fastsat følgende:

"§ 6.

...

Stk. 5. Om bortvisningen udfærdiges et notat med angivelse af begrundelse for afgørelsen. Beboeren skal efter anmodning have udskrift af notatet. Oplysninger kan dog udelades i det omfang, hensynet til pensionens sikkerhed eller enkeltpersoner klart tilsiger det."

Jeg kan til orientering for pensionen oplyse at jeg i forbindelse med min tidligere omtalte inspektion af Pensionen Lysholmgård har bedt Direktoratet for Kriminalforsorgen om at oplyse om den begrundelse der er anført for de afgørelser om bortvisning som jeg dér har gennemgået, er tilstrækkelig i forhold til reglen i 1993-cirkulærets § 6, stk. 5, 1. pkt.

Direktoratet har i brev af 22. september 2003 oplyst at direktoratet i forbindelse med den bebudede revision af 1993-cirkulæret vil overveje om der bør fastsættes regler om at notater i forbindelse med bortvisning bør opfylde kravene i forvaltningslovens § 24.

I opfølgingsrapport af 8. december 2003 tog jeg det oplyste til efterretning og meddelte at jeg ikke foretog videre vedrørende dette spørgsmål.

Jeg har som allerede nævnt endnu ikke modtaget underretning fra Direktoratet for Kriminalforsorgen om at revisionen af cirkulæresamlingen er tilendebragt.

Jeg foretager mig under henvisning hertil ikke noget på nuværende tidspunkt vedrørende spørgsmålet om begrundelse for bortvisning i henseende til inspektionen af Pensionen Engelsborg.

8.4.3. Klagevejledning

Efter forvaltningslovens § 25 skal skriftlige afgørelser indeholde en klagevejledning, herunder om eventuel tidsfrist for klagen.

Af 1993-cirkulæret fremgår følgende:

"§ 6.

...

Stk. 6. Beboeren skal gøres bekendt med, at afgørelsen [om bortvisning; min bemærkning] kan påklages til Direktoratet for Kriminalforsorgen.”

I alle fem sager blev beboerne som allerede nævnt bortvist fra pensionen.

Der skal efter 1993-cirkulærets ordlyd gives klagevejledning uanset om afgørelsen om bortvisning meddeles skriftligt eller mundtligt.

I tre af de fem tilfælde hvor beboeren blev tilbageført til moderinstitutionen, (fødselsdato 3. april, 2. september og 8. marts) fremgår det ikke af pensionens tilførsler til journalen om bortvisningerne om beboeren samtidig med at han blev bortvist, blev vejledt om at han havde mulighed for at klage over bortvisningen til Direktoratet for Kriminalforsorgen.

Pension Engelsborg oplyste i brev af 29. april 2008 i forbindelse med fremsendelsen af journalnotaterne at det for god ordens skyld nævnes at de bortviste beboere er klagevejledt selv om det ikke fremgår af journalnotatet.

Dette lægger jeg til grund. At notatpligten ikke ses overholdt i to af de fem sager, er beklageligt. Jeg går ud fra at pensionen i fremtiden er opmærksom herpå.

8.5. Tilbageførsel/overførsel – afgørelseskompetence mv.

I forbindelse med sags gennemgangen i tilknytning til ombudsmandsinstitutionens inspektion den 1. marts 1999 af Pensionen Skejby blev der rejst spørgsmål om hvorvidt denne pension i to konkrete sager havde opfattet sig som værende kompetent til at træffe afgørelse om tilbageførsel af to beboere, og hvorvidt afgørelsen om tilbageførsel rent faktisk var truffet af den kompetente myndighed (moderinstitutionen). Der blev herved henvist til pensionens formulering i journalarkene i de to sager.

Pensionen oplyste efterfølgende at pensionen i ingen af sagerne havde opfattet sig som værende kompetent til at træffe afgørelser og faktisk heller ikke havde gjort det. Direktoratet for Kriminalforsorgen henholdt sig i sin udtalelse vedrørende dette spørgsmål til det som pensionen havde anført, idet direktoratet dog udtalte at ”pensionen fremover bør formulere journalnotaterne mere præcist, således at det klart fremgår, hvem der har truffet beslutning om tilbageførsel”, hvilket direktoratet samtidig havde gjort Pensionen Skejby bekendt med.

Ombudsmanden tog i opfølgingsrapport af 29. december 2000 det oplyste til efterretning.

Ved sagsgennemgangen i forbindelse med inspektionen af Kontaktpensionen Fyn den 24. marts 2004 bemærkede jeg at de formuleringer som pensionen brugte, isoleret set kunne give det indtryk at pensionen og ikke moderinstitutionen havde truffet afgørelse om overførelse/tilbageførelse. Jeg anførte at dette var uheldigt, og at pensionen fremover skulle være opmærksom på dette.

I en af de fem sager (fødselsdato 8. marts) har Pension Engelsholm under datoen 19. november 2007 og overskriften "Resume vedr. påvist hash i urinprøve" anført at: "Vi [pensionen] beslutter at han skal tilbageføres til moderanstalten, ..."

Der er som følge af andre tilførsler til personjournalen for så vidt ikke tvivl om at vedkommende statsfængsel – og ikke kontrakt-pensionen – har truffet afgørelse om tilbageførelse, og jeg har således ikke grundlag for at foretage mig noget vedrørende kompetencespørgsmålet i forbindelse med min inspektion af Pensionen Engelsborg.

Pensionens formulering af den ovenfor citerede tilførsel til personjournalen kunne imidlertid isoleret set give det indtryk at pensionen – og ikke moderinstitutionen – havde truffet afgørelse om tilbageførelse.

Dette er uheldigt. Jeg henviser til det som er anført af Direktoratet for Kriminalforsorgen i forbindelse med inspektionen af Pensionen Skejby hvorefter "pensionen fremover bør formulere journalnotaterne mere præcist, således at det klart fremgår, hvem der har truffet beslutning om tilbageførelse".

Jeg går ud fra at pensionen vil være opmærksom herpå i fremtiden og foretager mig ikke mere på dette punkt.

9. Samlet vurdering

Anbringelsen i en pension sker oftest som led i den dømtes overgang fra fængslets faste rammer til et almindeligt liv efter endt straffetid (udslusning). I forbindelse med en sådan udslusning i en pension er det den pædagogiske grundtanke at dagligdagen så vidt muligt skal fungere på samme måde som uden for kriminalforsorgens system.

Et sådant arbejde kræver på den ene side at personalet har forståelse for beboernes – i nogle tilfælde – vanskelige situation, men kræver på den anden side også at

personalet kan behandle beboerne således at deres egne handlinger og valg får konsekvens for deres forhold (herunder og især deres mulighed for fortsat anbringelse i pensionen).

Under inspektionen fik jeg det indtryk at der mellem personalet og beboerne er stor tillid, at der er en god indstilling hos personalet, og at personalet i forhold til beboerne søger at løse Engelsborgs opgave med forståelse for den enkelte beboers – ofte meget vanskelige – situation.

I forhold til Familiehuset fik jeg indtryk af at pensionen – efter en lidt vanskelig opstartsfasen – har formået at implementere en resocialisering med familiebehandling i kriminalforsorgen på en sådan måde at det er til stor gavn for både forældre og børn af dømte forældre.

10. Opfølgning

Jeg beder om at pensionens oplysninger mv. tilbagesendes gennem Direktoratet for Kriminalforsorgen som jeg ligeledes beder om en udtalelse.

11. Underretning

Denne endelige rapport sendes til Pension Engelsborg, Direktoratet for Kriminalforsorgen, Folketingets Retsudvalg og pensionens beboere.

4. august 2009

Jens Møller
Direktør